

До членовете на научното жури, назначено със заповед на Ректора на ПУ 333-4561 от 21.09.2017 г.

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-юн Цветана Николаева Каменова, ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски”

на материалите, представени за участие в конкурс

за заемане на академичната длъжност ‘доцент’

в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

в област на висше образование: Социални, стопански и правни науки

професионално направление: 3.6. Право, научна специалност Международно частно право

Със заповед № Р33-4561 от 21 септември 2017г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски" (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ по международно частно право в ЮФ на Пловдивския университет. На първото заседание на научното жури ми е възложено да изготвя рецензия.

В конкурса за ‘доцент’, обявен в Държавен вестник, бр. 46 от 09.06.2017г. и в интернет-страница на Пловдивски университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра „Международно и сравнително право” към Юридически Факултет като кандидат участва д-р Димитър Деков, главен асистент в същата катедра.

1. Общо представяне на получените материали

Представеният от гл ас. д-р Димитър Деков комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва следните документи:

- Молба до Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски” за участие в конкурса;
- Автобиография;
- Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен „Магистър”, специалност „ПРАВО”, издадена от ПУ „Паисий Хилендарски”, заедно с Приложение към нея;
- Диплома за присъждане на образователна и научна степен „Доктор” по Международно частно право, издадена от „Института за държавата и правото” към Българска академия на науките;
- Списък публикации;
- Удостоверение от ЮФ на ПУ;

- Анотация на материалите по чл.6,,5 от ПРАСПУ, включително самооценка за приносите;
- Декларация за оригиналност и достоверност;
- Протокол от заседание на Катедра „Международно и сравнително право” към ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски”;
- Протокол №46 от заседание на ФС на ЮФ от 16.05.2016г.;
- Протокол №18 от заседание на Академичния съвет на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”;
- Протокол от заседание на Катедра „Международно и сравнително право” към ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски”;
- Държавен вестник бр.46 от 09.06.2017г.;
- Удостоверение от ПУ за удостоверяване на трудовия стаж;
- Служебна бележка, издадена от ЮФ на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски” за осигурена натовареност;
- Справка за учебната дейност;

Кандидатът д-р Димитър Милчев Деков е приложил монография и четири статии.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Д-р Димитър Деков е роден през 1978г.

Завършил е юридическото си образование в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” през 2004г. със среден успех от курса на обучение Отличен (5.56) и среден успех от държавните изпити Отличен 6.00. От 2007 до 2012г. кандидатът бе докторант в Института за правни науки на Българската академия на науките по научната специалност „Международно частно право”. През 2012 г. той успешно защити дисертация на тема „Проблеми на международното частно право при нарушаване на конкуренцията” и му бе присъдена научно-образователната степен „доктор по право”.

От 2004г. до момента д-р Димитър Деков работи като асистент, съответно главен асистент по международно частно право в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”, като води семинарните занятия по тази дисциплина. От 2004г. до 2008г. е водил семинарните занятия по задължителната дисциплина Право на Европейския съюз след възлагане от катедрения съвет.

От 2007г. Д. Деков е член на Адвокатската колегия в гр. Пловдив.

Той е член на Българската асоциация по международно право, на Българската асоциация по сравнително право, Председател е на сдружението за правна помощ на потребителите в гр. Пловдив.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Повече от 12 години кандидатът води семинарни занятия по международно частно право и четири години по Право на Европейския съюз със студенти от 4-ти и 5-ти курс задочна и редовна форма на обучение в ЮФ на ПУ. Получавал е винаги висока оценка за своята учебно-педагогическа дейност при периодичните атестации. През последните четири години Факултетния съвет му е възлагал изнасянето на част от лекционните курсове по международно частно право по предложение на титуляра на дисциплината. Наред с това той ръководи работата на правната клиника по защита на потребителите, в която студентите придобиват практически знания и умения под негово ръководство в качеството му на практикуващ юрист.

Списъкът на научната продукция на д-р Деков включва една монография и 12 статии. Той свидетелства за разностранните интереси на д-р Деков в областта на международното частно право (международният граждански процес и процесуалното право на ЕС са части от международното частно право), правото на Европейския съюз и международното публично право, както и гражданското право.

За участие в конкурса са представени: хабилитационен труд „Средства за колективна защита на потребителите в ЕС и България. Компетентен съд и приложимо право”, Издателство на ПУ”Паисий Хилендарски”, 2017г., 425 с.

Четири статии:

1. „Възмезден договор ли е договорът за доброволна делба”, Правна мисъл, № 1, 2007; с.52-66;
2. „За някои въпроси на реформата в процедурата за прилагане на чл.81 и чл.82 от Договора за Европейска общност”, сп. Правна мисъл, №3, 2006, с.53 – 56;
3. „Международноправна защита на потребителите”, сп. Правна мисъл, №2, 2017, с.110;
4. „Нелоялните търговски практики от търговци към потребители в решенията на СЕС”, сп. Правна мисъл, №4, 2016, с.94;

4. Оценка на монографията: „Средства за колективна защита на потребителите в ЕС и България. Компетентен съд и приложимо право.”

Изследването е пръв цялостен опит в България да се анализират средствата за колективна защита на потребителите. В нея се представят и се изследват критично различните средства за колективна защита на потребителите, като се проследява тяхното развитие както в САЩ, където те исторически са възникнали, така в правото на ЕС, както и някои държави

членки на ЕС. Анализирана е правната уредба в България, както и проблемите на компетентния съд и приложимото право.

Структурно монографията е разделена на седем раздела.

В първия раздел е изследвана международноправната уредба на защитата на потребителите. **Приносни моменти в тази част са** анализът на „Насоките за защита на потребителите“, приети от ОС на ООН, анализът на „Основните принципи на защита на потребителите във финансовата сфера“, приети в рамките на ОИСР, анализът на приетите от Световната банка „Добри практики за защита на потребителите на финансовите услуги“ и анализът на приетите от ОИСР „Насоки за защита на потребителите в контекста на електронната търговия“.

Във втория раздел се разглежда американският модел на колективни иски. **Приносни моменти в тази част са** проследяване на историческото развитие на колективните иски в САЩ и анализът на силните и слабите страни на правната уредба на колективните иски в САЩ.

В третия раздел в исторически план е разгледано развитието на политиката за защита на потребителите в рамките на ЕС.

В четвъртия раздел авторът е изследвал правната уредба на защитата на потребителите, както в първичното право на ЕС, в източниците от вторичното му право, така и ключовите документи за развитието на политиката за защита на потребителите на европейските институции. Анализирани са начина, по който Директива 22/2009 е въведена в правото на държавите членки и особено в България. **Приносни моменти в тази част са:** изясняване на начина на въвеждане на Директива 22/2009 в държавите членки, включително в България; анализа на принципа на процесуалната автономия в правото на ЕС; изясняване на приложното поле на Директива 98/27 на ЕО; изясняване на понятието „колективни интереси на потребителите“ и тълкуването му в българското право; анализ на приетия с Директивата вид иск и имплементирането му в българското право; на бързото производство по Директивата и уредбата му в българското право; на съдебната практика на българските съдилища по иски за преустановяване на нарушения; на разпоредбите за публикуване на решението в Директивата и уредбата в българското право; на начина на принудително изпълнение на решението по Директивата; на силните и слабите страни в производството по Директивата.

В раздел пети са разгледани действащите системи за колективна защита в някои държави членки и в България. Като приносни моменти в този раздел след направения сравнителноправен обзор на регламентацията в Германия, Австрия, Франция и Обединеното Кралство могат да бъдат посочени: съществуващото положение на уредбата на защита на потре-

бителите характеризиращо се с фрагментарност и неефективност; необходимост централизирано, на европейско равнище да се обработва и анализира националната съдебна практиката по дела за преустановяване нарушенията на колективни интереси на потребителите. Това би направило средата прозрачна и ще бъде полезно както за търговците, така и за потребителите.

Направен е извод, че трябва да бъдат подкрепени предложенията на Комисията за по-голяма степен на хармонизиране и разширяване на приложното поле на директивата за всички правила за защита на потребителите, като бъде разширен обхватът на исковете за преустановяване на нарушения извън списъка, включен в приложението, както това вече е направено в някои държави членки. Също така необходимо е да се създаде цялостна европейска ускорена процедура за преустановяване на нарушението, включително въвеждането на правила, чрез които ще се ограничи действието на някои възпиращи компетентните институции фактори за предявяването на искове за преустановяване на нарушения (например модифициране на процесуалния принцип „загубилият плаща“);- необходимо е да се създаде обща европейска процедура по изпълнение на постановените решения за преустановяване на нарушение;- трябва да се подкрепи предложението на Европейската комисия да се въведе механизъм за колективна защита на потребителите, посредством който потребителите да могат да кумулират в едно производство понесените от тях индивидуални вреди. За тази цел обаче не трябва да се възприема най-консервативния модел, а да се създаде система, която е съобразена с характера на отношенията и със създадената към този момент практика в тази област. Необходимо е от една страна да се създаде ефективен процесуален механизъм в рамките на ЕС за обезщетение на вредите, претърпени от потребителите, който да се прицели изрично в онези вреди, които се намират под прага, под който потребителите не предприемат действия по защита. Поради това, че този процесуален механизъм ще е насочен към вредите на увредените потребители, които са под нивото на същественост, той не е необходимо да е концентриран върху обезщетяването на увредените лица. Функция на този механизъм не трябва да е обезщетителна. Този механизъм трябва да има единствено регулаторна функция. Той трябва да гарантира изземването на положителния резултат от незаконната дейност на търговеца, което е ключов фактор за регулиране на средата. Това не означава непременно, че механизмът трябва да има санкционно действие, т.е. да иземе от търговеца повече от това, което той е получил, без да има такова право. С оглед на това да се преодолее противопоставянето на различните модели колективни искове за присъждане на обезщетение (opt in и opt out), може да се предложи смесен вариант, който няма да срещне възраженията за противоконституционност, които се изтъкват в някои държави членки срещу модела opt out. Така например де-

лото по колективния иск за обезщетение може да завърши с решение, с което се установява нарушението и се определя начина, по който трябва да се определят индивидуалните вреди на потребителите. От това решение потребителите, включени в кръга на увредените лица, трябва да могат да черпят само права по модела opt out. На базата на това решение всички увредени потребители, които изпълняват условията, определени в него от съда, да могат индивидуално да се снабдят с изпълнително основание в едностранно формално производство пред същия съд (моделът opt in). Като гаранция срещу злоупотребата с право на иск и провеждането на симулативни процеси авторът предлага гъвкаво действие на съдебното решение по искове за преустановяване на нарушения. От една страна потребителите да могат да се позовават на съдебно решение, с което се установява нарушаването на колективните интереси на потребителите, от друга страна потребителите да не са обвързани от съдебно решение, с което се отхвърля искът. Това би демотивирало още в началото всякакво желание за водене на симулативни процеси.

С оглед на българското право е направен извод, че глава 33 от ГПК не въвежда в българското право обща (хоризонтална) система за колективна защита, която да дава възможност на частни лица и организации да подават искове за изплащане на обезщетения за вреди, причинени от нарушения на интересите им (т. нар. иск за обезщетение), когато на голям брой лица се нанасят вреди от една и съща незаконна практика, а създадените два колективни иска са изключително неефективни. Поради това България не изпълнява препоръката на Европейската комисия в този смисъл. Относно въведения иск по чл.188 ЗЗП на сдруженията на потребителите за присъждане на обезщетение за нарушения колективен интерес на потребителите, направена е препоръка законодателят да върне уредбата на ЗЗП такава, каквато е била към момента на неговото приемане, като измененията, въведени през 2007г. са оценени като несполучливи. Препоръчва се за този вид искове да се създадат специални правила за определяне на държавната такса и за понасяне на разноските по делото.

Направена е препоръката за бъдещо привеждане на системата за колективна защита в българското право в съответствие с общите европейски принципи чрез въвеждане на общо производство за прекратяване на нарушенията на правата на увредените лица и за обезщетяване на вредите на тези лица. Направена е препоръка за ускоряване и опростяване производството по иска по чл.186 ЗЗП или въвеждане на специална разпоредба в ЗЗП за допускане на обезпечителни мерки на исковете по чл. 186 ЗЗП, чрез която да се постигне своевременно охраняване на нарушения интерес. За осигуряване на равнопоставеност и справедливост е направена препоръка да се допусне решението по колективни искове да подлежи на изпълнение по общите правила на ГПК.

Раздел шести изследва проблема за определяне на компетентния съд при средствата за колективна защита на потребителите. Като приносни моменти могат да се посочат:

- Изводите и препоръките, до които се достига за изменение на Регламент 1215/2012 във норми за международна компетентност по искове, чрез които се въвеждат механизми за колективна защита на правата на потребителите.

- Препоръката на плоскостта на международното частно право за определяне на международната компетентност по колективни потребителски искове да се отчете специфичния характер на отношенията и тяхната икономическа природа, като по примера на конкурентното право се въведе специална солидарна отговорност на всички юридически лица, които влизат в състава на предприятието на търговеца, който извършва нарушение на колективните интереси на потребителите.

- Препоръката правилата на международната компетентност да дават възможност на потребителите да се присъединяват към вече образувани колективни производства за присъждане на обезщетения в други държави членки, дори в случаите, когато съдът няма да е международно компетентен за техния иск съобразно класическите норми за международна компетентност. Необходимо е в този случай да се разшири международната компетентност на вече сезирания съд, да разгледа и молби на потребители, които имат местоживеене в други държави членки.

В раздел седми са изследвани въпросите на международното частно право относно приложимото право (съгласно практиката на СЕС) към средствата за колективна защита на потребителите. **Приносни моменти в този раздел са:**

- изводът, че е необходимо да се приемат на ниво ЕС специални стълкновителни норми, които да съобразят особеностите на колективната защита. Изводът, че търговецът трябва да разполага с възражение, че правото на съда е по-рестриктивно от правото в държавата, в която той извършва дейността.

- Изводът, че по отношение на потребителите от други държави членки, които не са могли да вземат участие по делото, да се приеме гъвкаво решение относно начина, по който ще действа съдебното решение. Тези потребители трябва да имат право да се позовават на решението на съда.

Трябва да се оцени положително това, че изследването се базира на актуалната съдебна практика на Съда на ЕС, като са цитирани 62 решения на СЕС. Подробно е изследвана и практиката на българските съдилища, като са цитирани 51 съдебни акта. Изпозвана е и съдебна практика от САЩ и Германия. В труда са взети предвид достиженията на българската и чуждата правна литература.

ОЦЕНКА НА ДРУГИТЕ ТРУДОВЕ, ПРЕДСТАВЕНИ ЗА УЧАСТИЕ В КОНКУРСА.

Няма да се спирам подробно на посочените в началото на рецензията представени от автора статии. Мога да споделя високата си оценка за качеството на направения в тези статии конкретен анализ на актуални правни проблеми и направени предложения за усъвършенстване на законодателството.

4. Оценка на личния принос на кандидата/-ите

Изследваните в представената монография проблеми са несъмнен принос в българската правна доктрина. Те са изцяло личен принос на кандидата, формулираните приноси и получени резултати, са негова лична заслуга. Освен изключително добра теоретична подготовка, д-р Деков познава много добре практиката в тази област, тъй като е Председател на адвокатското сдружение за защита на потребителите в гр. Пловдив и се явява като адвокат по дела в тази материя. Той активно сътрудничи на Омбудсмана на Република България при мотивиране на необходими изменения в българското законодателство с оглед на защитата на потребителите.

5. Критични забележки и препоръки

С оглед на направените предложения за усъвършенстване на регламентацията в рамките на ЕС бих препоръчала на д-р Д.Деков да обобщи своите предложения и да ги предостави на Министерството на икономиката с оглед включването им като предложения от страна на Република България до съответните органи на ЕС.

Бих препоръчала на д-р Деков при подготовката на бъдещи публикации да избягва използването на чуждици. Такива се срещат на места в представения за рецензиране хабиляционен труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният хабиляционен труд съдържа оригинални приноси в науката за международното частно право. Както бе посочено по-горе, той съдържа значителни предложения за усъвършенстване на българското законодателство, както и на правната уредба в рамките на Европейския съюз. Те са научноприложни и приложни приноси. Такива се намират и в представените за рецензиране статии.

Ето защо заявявам положителното си становище в качеството ми на рецензент за представените за рецензиране трудове.

Изложеното по-горе ми дава пълно основание в съответствие с чл.4, 24 и 27 от Закона за развитието на академичния състав, чл. 53,55,57а и 58 от Правилника за неговото прилагане както и с чл.65 от Правилника за придобиване на научните степени и заемане на академичните длъжности в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” убедено да ПРЕПОРЪ-

ЧАМ на Научното жури да предложи на Факултетния съвет на Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” да избере Димитър Милчев Деков за доцент по международно частно право в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”

2 ноември 2017 г.

Рецензент:

Професор д-р Цветана Каменова